

MUNYAKU WA NSONA

24

Mapyamapya

Kasayi ka kubandabanda diiba kapeci waku mulombodi mupyamupya.

Mu dya matuku 10 a ngondu wa Cisa-ngankasu, cidimu cya 2019 citudi naaci eci, beena cimamwenda wa bukalinga cya mu Kasayi keetu emu, batwa mitu pamwe mu cisa-ngilu cya masungula, batupatwidi mulombodi mupyamupya wa provense wetu. Yeyawu ke Mukalenga Jean Maweja Muteba.

Panyima pa dimusungula edi, disanka dinena divwa dimweka mu mpala ya bantu ba mu Mbujimayi ne ba mu misoku mishilangana ya mu Kasayi keetu aka.

Pa bwalu ebu bunena, bafundi ba Munyaku badi ne disanka dya kwela Mukalenga mulombodi mupyamupya wa provense wetu kalumbandi, ne diboku muulu, bamulombela kabidi kudi Mulopo bwa amukolesha, amutokeshila njila, bwa mudimu wakwataye usankisha baluma ne bakaji.

Bakulumpe ne bana tulongayi mukanda

B.B.T.M.

CIDIMU 24: 4 Cisanga Nkasu 2019

MUNYAKU WA NSONA

**Bwa kushintulula Kongo,
nebikengela kwenza majimbu anyi?**

Bana betu kolayi	2
Diiyi dia babadi	4
Njila	7
Kayuki	10
Kuetu kundela	15
Kebeji	19
Nkololo	22
Mapiamapia	24

Bana betu kolayi!

Tudi bapeta mikanda mitufundila kudi beena bwalu ba ku cibambalu cikulu cya BBTM, mu Ntenji wa Mbujimayi.

1. Mukajimuenyi Alphonsine

mMufunda, wamba ne: Mulunda wanyi mansela Marie, udi mulaala bishi ne midimu yeba? Meeme ndi bimpe, mansela wanyi. Ndi nkwela twasakidila wa manza tenta, bwalu cindi eci mbweba wewe. Ngadimonu paanyi se: ndi muntu mujima, cyena mushilangana ne bakwabu nansha kakese.

Wewa mansela Marie, udi wa dyakalenga bwa biwudi mungenzela. Mulopo akulama. Mwaba ewu ciena mwa kupwa baledi banyi mwoyi, bwalu boobu mbavwa bamfikisha mu BBTM, bwa meema kumanya mwa kubala ne kufunda.

2. Musuamba Nadine :

mMufunda penda, wamba ne: taatu Shambuyi wanyi, udi mulaala bishi? Ndi mumvwa ne: kalaasa kakaadi kajika, kadi meema bwa dibala nkadi mbalaku bimpe, kadi bwa difunda ncidi anu ne kalutatu. Kadi nansha byobyonyo nanku, cyena ndekela to; ndi anu nkukwata mu mikaba.

3. Manyonga Henriette.

Mu yenda mifundu, udi wamba ne:

« Taatu Shambuyi wetu, udi mulaala bishi? Twetu tudi bilenga. Nyawu nkwela twasakidila anu bwa bikese bindi mfunda ebi. Kadi bya kufunda bicidi bya bungi. Pangabimanya bimpe, netudya mbuji. Meema mumbuka mwinshi mwa mucimu ndi ndongela emu, cya kukupwa mwoyi nansha”.

Waya bimpe, tatu François Mpoyi

Tatu Félix Kalenga musombe mu Mbujimayi, mmufunde mukanda, umanyisha babadi ba Munyaku lufu lwa tatu Mpoyi Nkonko François. Wetu ewu uvwa mulela ku Cikapa, mu cidimu cya 1953, mu nzubu mwa tatu Gérard Kanyinda ne mamu Kabena Bundu Agnès; mukwa Kalonji mwena Kalenda, mwa Kasumbi.

Tatu François ujikijile tulasatupwekele mu cilongelu cya Cikisha ne tubandile mu Cilenge, mu cidimu cya 1975. Mumana kubwela mu dibaka ne mamu Ngoya Bernadette mu cidimu cya 1976, kutungunukaye ne malonga mu bilongelu bitumbuke: cya ISP wa Mbujimayi ne cya mu Kasapa, ku Lubumbashi. Kwine eku kupetaye mukanda munene wa njikijilu wa malonga mu cidimu cya 1982.

Tatu Mpoyi uvwa mulongeshe mu bilongelu bibandile kabukabu bya mwetu munu. Bitwadija mu cidimu cya 1983 too ne ku lufu lwende, uvwa mulongeshi kabidi mulombodi wa tulasatunene twa mu MIBA (*poste MIBA*).

Tatu François wapinganyi kwa Maweja mu dya 03/04/2018, mufwe lufu lwa cikosu; mmushiye bakamba babidi ne nshiya 18.

Munyaku udi udisanga ne diiku dyende, umulombela dikisha dya kashidi mu nzubu mwa Maweja.

Nkololo wa mukwenu kaladika tulu

Lufu nkasala katooka.

Taatu Evariste Mbikayi Ntumba, musombela mu Mbujimayi, udi umanyisha babadi ne bafundi ba Munyaku lufu lwa taatu Sébastien Kalonji Muamba.

Wetu ewu uvwa mulela ku Tshilenge, mu dya matuku 18 /6/1956, mu nzubu mwa taatu Octave Muamba ne maamu Régine Ngoya. Mwanetu ewu ulongela tulaasa twenda tupwekela ne tubandila anu mu Tshilenge. Mumana kulongesha bidimu mulongu, kuwaye kutungunuka ne malonga mu tulaasa tutumbuka twa bulo-

ngeshanganyi, twa mu Mbujimayi. Ke yeya kulongesha kabidi mu tulaasa tubandila munkaci mwa mvula mikwabu mulongu; pashisha kuyaye kulonga tulaasa twa bundumbulula. Wetu Octave uvwa musadila Mulopo mu Bikongu bishilangana. Nyewa wapinganayi kwa Mulopo mu dya 6/12/2018.

Munyaku udi udisanga ne beena diiku dyenda, bwa kumulombela lusa kudi Mufuki.

4. Ngomba Hélène

mMufunda, wamba ne:

“Mulongeshi wanyi, taatu Shambuyi Cishimbi Augustin, udi mulaala bishi ne malongesha etu a mu baya waya? Meema ndi bimpa menemene, kabidi mwikala ne disanka dya bungi, bwalu udi mumfukulula ne malongesha a kacyakacya, a mu BBTM. Bu mundi ciyi ne cintu cya kukupesha, ndi ndomba Mulopo Maweja wetu, bwa Yeya nkayenda akubenesha, akwenzela bimpa mu lubanza lweba “.

5. Bafuafua Godé.

mMufundila musonsodi wenda myaku eyi ne:

“Taatu Shambuyi, udi mulongeshi wanyi bushuwa! Kadi udi mulaala bishi ne nzubu weba mujima?

Malaba nenkwebejaku bwalu butangila mwananyi wa bakaji. Ndi museesa nenda ku bwanga matuku mulongolonga, mwikala ne disaama dya mutu, paadyo kadiyi dijika. Ngenza cinyi ?”

Diyi dya babadi betu

**Mutendeeledi ne ukeena
utendeleela
mbashilangana ku cinyi?**

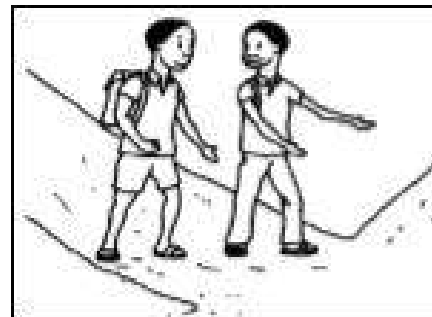
Baana beetu babadi nanyi ba Munyaku, nyewu njinga bwa tweleshishanganakooku meeji pa mushindu utudi twenza maalu, twetu beena diitaba badi batendelela mu bitendeleelu bishilangana. Bwanyi meema, kudi bimfwanyi bibidi bidi bintwa ku mwoyi, bya pa ngenzelu yetu ya beena Nzambi. Matuku onsu tudi twakula maalu malenga a bungi mukana mwetu, cibi mu ngenzelu tushala anu “*bankunda ya nkusu, anu mwetu mwa kala*”. Bamwa paabu mba mudyubulula bu nyoka, cikola bashala anu nyoka, too ne mwafwabu. Cyena mumanya ne: nwenu peenu nudi mwa

kwikala numvwa dibungama bu meema, dya kumona muntu uvwala nkuruse wa Yezu, cibi kayi wanyina bisaama bya uvwa muyobe kabidi mufwila pa nkuruse awu to. mMomumwe ne: kayi umvwa mwanda wa difuma divwabu bamutubula naadi lubadi nansha wa milonda ivwabu bamusunsula naayo byanza bu bwalu. Misangu mivula tudi twela meeji se: bashipyanganyi badi anu aba badi basumba bya lufu muulu, tupwa mwoyo se: twetu, patudi tubenga kulonda diswa dya Mvidi Mukulu ditumanyisha mu mifundu ya cijila, tudi bafwana kubwela peetu mu mulongu wa bashipyanganyi. Kaalu kibidi nka nkosa mishiku. Yeya ewu, mu mishindu yenda yonsu; mmuvwa bu cikebelu cya babungi: mu bisalu ne mu midimu mishilangana ya ditunga. Aba

2.2. Mwanetu kampanda uvwa mukolela ku Mputu. Kadi tatwenda e kufwa kuneku. Bidimu bimana kupita mulongu; yeye kupingana mu musoku wabu, bwa kusamba beena diiku dyabu.

Ke bakulumpa ba mu musoko kumwambila ne: bwa wewa kusomba ne ditalala, imbishila tatweba ngoma ya bikasa; bwalu yeya penda, diiba divwabo babimbishila bantu bakwabu, uvwa udyu bintu bivwabu bafila bwa kumana mukiya awu. Nanku ambayi, uvwabu bambila ewu nyewu ukaadi mukulakaja, ne mvula mitwa ku 80.

Pikalaye kayi mwimbisha ngoma eyi, udi upya mukiya anyi?

**Munyaku ee,
wa nsona !
Bantu bonso
beelamu!**

Munkamba welamu !

Tshilunde welamu !

**Kabeya-Kamwanga
welamu !**

**Kalenda-Kashila
welamu!**

Mwene-Ditu welamu!

Katanda welamu!

Mbujimayi welamu!

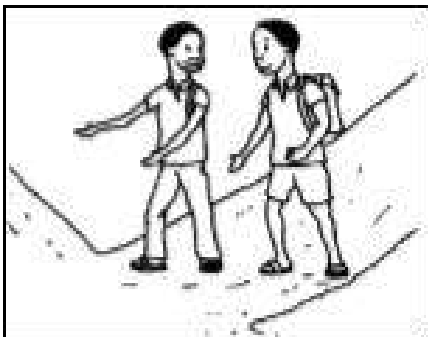
**Ngandanjika
welamu:**

**Munyaku ee,
wa nsona !
Bantu bonso
beelamu!**

disanka dya bungi, pa kumupa nshima ne nzoolu, kulekela ya mulembwa nansha ya kaleji.

Kadi bwa budi panshi ebu, kulombela baana aba Nzambi nkayaku nkumana bwalu anyi? Tuvuluka se: bwalu ebu buvwa mukenji mwela kudi bankambwa, mukolesha bwa se dyakidila dya baledi ne dya baana ba nanku diikala mukiya, bwa bantu kabikaadi badyenzela ewu mwenda mu-diye muswe, wawa mwenda.

Pa bwalu ebu, tudi tulomba beena dijamija dya Mukenji Mulenga mu Ntenji, bwa batabaleela mwanda ewu, bu muvwabu batabaleela wa lufwila.

Nkonko mipyamipya.

1. **Mwanetu Albert Nkongolu Cyongu**, musombela mu Mbujimayi, udi webeja babadi ne bafundi ba Munyaku se:

1.1. Mwakulu ewu Mbula-matadi, utudi nawu mukana bwacyabwacya, udi mu mwakulu kaayi?

1.2. Mwana wa baluma udi mwa kuselela tatwenda mukaji mukwabu, mamwenda mucikala mu lubanza anyi?

2. **Maamu Mulanga Martine**, musombela mu Mbujimayi, udi webeja babadi ne bafundi se:

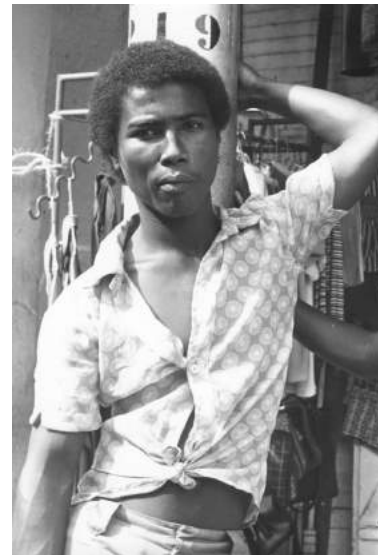
2.1. Bwa cinyi mu misoku yetu, byangacila ku kala too ne ku leelu, badi bajiika bamaamu anu kumfundu, kadi taatu yeya mufwa, badi bamujika kumpala kwa nzubu?

badi bakosangana mishiku ne bintu, bakwabu paabu ne malaya, badipu aba pa kudilekelela ne kudifila kudi muntu mu bubu...

Baana beetu, ditunga dyetu edi nediya kumpala ne ngenzeli ya mushindu ewu anyi?

Bifunda kudi Crispin Ilunga
Muyibenga Shambuji.

Bansonga, nwalekedi kashiba, nwedi cyala!

Baana beetu babadi, pa kumona maalulu adi bansonga bavula ba leelu benza, tudi ne dipampakana dikole; tudyebeka se: Mu matuku avwavwa kumpala eku, netwikala ne bantu ba mushindu kaayi mu ditunga?

Apa twangata cileeji pa bansonga badi mu tulaasa tutumbuka. Boobu aba badi benza maalulu adi atukemisha bikola, nangananga pa kutangila bidya bikaadibu beela mu dilonga dya tulaasa. Bidi bipatuka mwabu mukana bidi bifwisha bantu bundu bwa bungi. Wewa mubateleja mu myaba ya bibulu nansha ya madilu,

kweni mwa kumvwa nyota ya kulonga tulaasa tutumbuka, nansha kakesa.

Badi bapatula bipendu bibi mukana, batuuta bantu badi bafwisha, babunda bantu bakulumpa, bimba misambu mibola mu njila wa ku nkita...! Bakalenga aba mbabula kaneemu munkaci mwabu boobu biina ne ku meesu a baledi baabu. Wewa

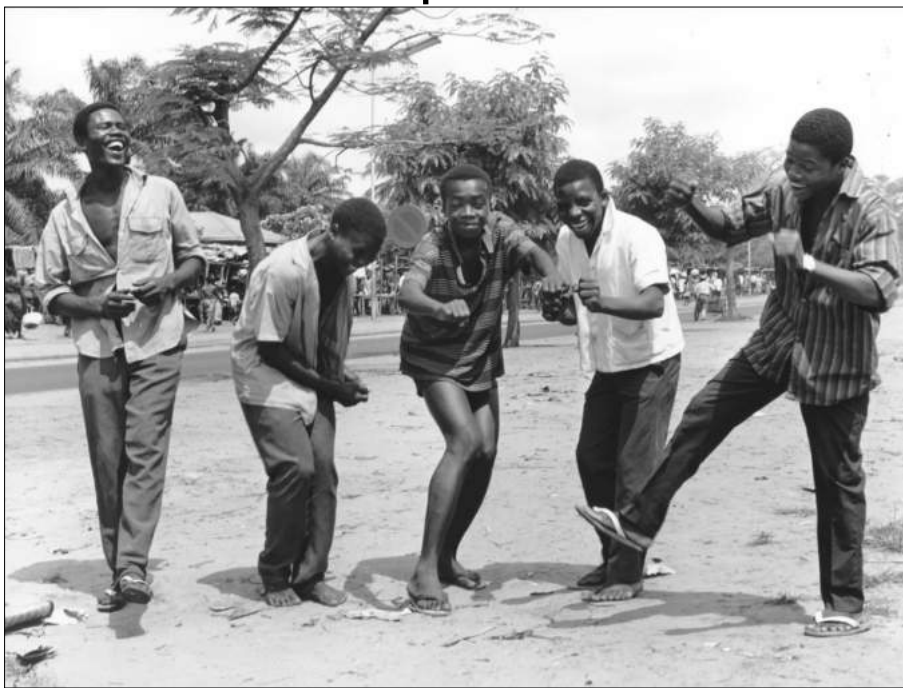

mujuka mwa kubabela, cyebe nkwakidila bipendu, mituutu nansha mupawu ku nzubu kweba!

Bansonga balongi badi bawwala mvwadilu wa kavwambu, banwa dyamba ne maala makola! Mu cikosu, badi ne bwenzavi bwamba kupita bwa aba bakeena balonga.

Nanku bakwetu tudyebejayi: Mu byonsu ebi, cilema tucilamika nganyi? Baledi, balongeshi, baludiki ba bitendelelu, Mbulamataadi anyi beena ditunga bonsu patupu? Kabidi cya kwenza ncinyi, bwa cipupu eci cibyacibi citushila mwaba?

Bifunda kudi Joseph Kabanga Mbaya Mudyayi.

Bansonga ba nunku mbafwane kwibaka Kongo mupyamupya anyi?

Kebeji wakapambuka

Mandamuna ku nkonko

Pa mwanda wa dilunga dya baana kudi maamwabu padiye mumana kwela lubanza nyima.

Munyaku 24, 1+2, dib. 28

Ku lukonko lwela pa mwina mwanda ewu, Abbé Justin Kasongo Cishimbi mmwandamuna, wamba ne:

Bangabanga, mbimpe twanji kumanya kafidila ka nshima ne nzoolu mu bibidilu byetu. Vulukayi se: ngenzelu ewu udi uleeja mwoyi wa dyakidila muntu bilenga. Kadi piikala mubadi mukwabu mwikala ne wenda mmwenenu mushilangana ne wanyi ewu, wafila.

Bwa kwetu kunu, kwakidila mwenyi bimpe nkumupa nshima ne nzoolu anyi ne mbuji, bilondeshila dimona dya

mwakididi ne bujitu bwa udiye wakidila.

Pa kulonda lungenyi lwa se: « *Wasela maamu ke taatu* », tudi tumvwa se : bwa kuleeja mudi dinanga dya taatu mpinga dipicila kudi maamu, diya too ne kudi baana badiye mushala naabu, bidi bikengela bwa bayenda mupyamupya akidila baana bimpe, bwa boobo paabu bamwitaba bu taatwabu.

Bidi anu bu mudi dyakidila dya muledi mu nzubu mwa mwana. Yeya ewu udi ne bwa kwanji kudya didya disunguluka, dya mwakidilu, kwa mwana, ke kushishaye kupeta mushindu wa kudya mu bikondu bikwabu bishilangana. Nanku, bwa muledi kudyaye didya dya mbedi kumbelu kwa mwana, bidi bikengela bwa mwana amwakidila ne

ba leelu ndya se:
twikala tukuvukulaku,
misangu ibidi nansha isatu
ku dituku.

Bamaamu balambi ba
nshima, kalumbadi aku !
Bwalu nweni balambi,
nweni bateeka mupanji
panshi,
myadi neyivula kudi bantu
ba mu Kasayi emu.

Wewa kwena ne diiba
didi bantu kabayi mwa
kukwela mukana.
Kadi bwa kukokesha
nshima,
badi batulomba bwa
twenza midimu
mishilangana,
nangananga wa
budimi.

Bifunda kudi taatu
Léonard Kabemba.

Njila uyile cingunga, mukena wenda ulonda

**Maamu, bulunda mudya
anu ne ndunga
munena...?**

Taatu kampanda uvwa
ne bakaji babidi ; kadi
dibaka dyenda ne mukalenga
mwadi kufwadyo; kushalaye
anu ne cikala mwadi. Biina
bakaji beenda abu uvwa
mubateeka ewu ku Katanda,
mukwabu ku Kalambayi.
Wa ku Katanda ke mwena
dibaka dikavwa difwa adyo.

Nanku taatu kubikidisha
baana ba mwina ewu ku
Kalambayi kuvwaye muso-
mbela. Mukaji uvwa ku Ka-
lambayi tokutoku... manga-
langala ! E kujula musalaala
ne baana ne : baya anu kudi
mamwabu. Taatu penda ne :
abyo kabyenzeki.

Dimwa edi, maamu kudipa-
twila bintu mu nzubu, kusu-
nuka e kuya. Kuyilaye

kumubelabu kudi bantu ne:
pingana kweba. Mumana
kupingana, kwambilaye ba-
yenda ne : bwa disomba dye-
tu kulengeladyo, anu baana
aba bumbuka kumbelu eku !
Ku disuminyina dyenda, taatu
kwitaba e kumusha baana abu
basatu kumbelu, e kuya
kabateeka ku nzubu wa difuci-
la, paabu bacikala mwinshi
mwa mvula 18.

Mufundi wetu udi webeja se :
maamu ewu, bwa pavwaye
mudipatwila bintu mu nzubu,
ki mmwena cibawu anyi ?

Pashisha, bwa dyumushisha
dyenda dya baana mu lubanza
lwa tatwabu, cilema cidi amu
kudiye anyi taatu mwina udi
penda nacyo ?

Kunyema budimi kwetu bwa kudyenza biivi mu bimenga !

Maamu Mujinga Marcelline, wa ku Kalenda Kashila, udi utulondela mwanda mubi udi mwenzeka ku lwina luseka elu. Tumutelejayi.

Bamaamu basumbishi ba bintu, bafumina ku musoku ewu, bavwa biya kupaana bintu byabu mu cisalu cyetu cinena cya Bakwa Dyangu.

Bamana kusakula, e kusumbabu bivwabu bakengela, pashisha kubwelabu mu mashinyi bwa kupingana kwabu. Kadi umvwayi bwalu. Batumbyanganyi bende-nda ne bingoma bisokoka mu binkoci kubwelabu paabu mu mashinyi amu. Ne bamaamu ne boobu kufikabu dyacimwa ku bakwa Kashila. Batumbyanganyi kulondesha bamaamu bwa kumanya lubanza lwa muntu ne muntu. Bufuku bwila, tufika pa diiba dya muulu mutubuka, balumyana kuyila maamu ne maamu kwe-nda kumbelu, bamukanukila bwa apatula mfwalanga yonsu ivwa-

ye mupeta mu dipaana dya bintu. Kwenzabu mudimu ewu munda mwa meeba mulongu, kakuyi mubeedi wa diiyi. Kutuutabo bantu, kudaswika e kushipa babi-di!

Baana beetu, bakulu bambila ne: « *Diwudile cyula ki ndiwumenena mpusu* ». Mu bwalu ebu cidi citamba kukemesha ncyu se: Biivi aba, bajukila mu cimenga, mbalonda bamaamu ku musoku bwa kunyenga makuta mapeta ku bilunga. Kadi boobo wewa mubalomba ne: ndayi peenu nukadima bilunga ku bakwa Kashila, badi bakwandamuna pa nkabi ne: to, aku nku cisuku, kabidi ne: kudi manga a nteta.

Nanku ambayi, nteta udi ukwata anu badi badima, kaayi mwa kukwata badi biiba bishi?

bisakuka leelu ebi.
Bamwe badi bakubikila
ne mbyaji mu bwena
kwetu;

badipu ne mbidya.
Meena onsu aa se
mmakufwana.

Udi mulela kudi Mbuyi ne
Kanku, ne Katuma wabu ;
se mbwa nseka ne bwa
cyomba;

bifimbila pamwa kudi
mulunda wa bukwa panu
bwonsu

mwina ewu se mmaayi.
Cintu wa bujitu we!

Bakola ne baana
mbakunanga.

Padibu bamana kuukuta,
mpala yabu idi anu ne
mimwemwe.

Bamana kudya, ke beena
mwonji kwasabu ditupika;
beena ndundu ne :
twetu katushadi.
Mwowela byanza, teleja
meeyi

a badi bakushikuluja
mukwambambabu.

Aba ne: mipita bwa nseka
ke mimpa ya kudya.

Badipu ne: ya bwa cyomba
ke idi mimpa ne yukucika.

Babeedi paabu ne :
cisenga ke cidi cimpa,

kabidi nansha bwa
kulamba cidi ne mudimu
mupepela.

Bakulu paabu ne: « *Nzala
wa kavwambu,
dyukuta wa muyuki* ».

Nshima yoyi mikuteketela
kumbelu,
se udi citembu cya beena
ditunga.

Kadi wewa muyipangila,
se udi umweka kapumba.

Lweba lubanza nduwula
ne masaama tenta.

Bonsu tudi bajadika
munda mwetu se:

cipesa cyeba cimwa
ncipita bitumbula dikumi.
Dijinga dya ba kala ne dya

penda kwenza budimu. Taatu mumana kumuludikila ntenda, Nkima e kulonga mwana anu mu cyadi amu. Buta bukosa mwadi, Nkima wepela, ntenda kukwata mwana! Kufwaye mu cibanza.

Diiba adi Nkima kutupikila ku mici, mwikala weela maamu lusanzu ne: udi muvuluka cimvwa mukwambila anyi? Se ndi « *Nyoka wa bulanda, nyoka wa bulela, kasu kusuma, kasu kukudya, anu wewa*

nkayeba ke wadyenzela bibi». Amba tung', mwaba ewu tudi panshi anyi tudi pa kazubu? Se nyewu wadyenzedi bibi anu wewa nkayeba.

Piinapu maamu ne bayenda bakavwa bafwila mu myadi. Kwambulabu mishipa ne citalu cya mwana batangila pambelu. Ke dikenga dyabu kuvwa kupita pa dya kala.

Lwela kudi taatu Faustin Matamba Kapiamba.

Kasala ka nshima.

Nshima nkamana nzala wa mu dyetu ditunga. Wa mu citembwa, wa mu luvu, wa mu malongu a mabumba, wa mu bilaminu bya luya bidi

Disaama pambidi pa mukweba ndishiya dya maayi!

Maamu Kapinga Martine, musombela mu Mbujimayi, mu cijengu cya Kajiba, udi utulondela bwalu budi bwenzeka mwina mwabu emu, mu dyalumingu dya matuku 14/4/2019. Umvwayi.

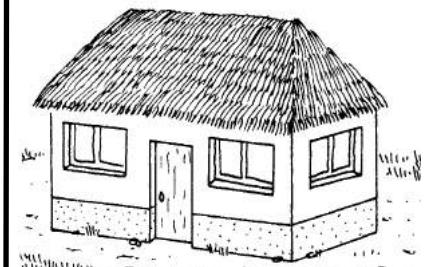
Taatu kampanda uvwa mwasa nzubu wenda wa madyotu a buloba, mwikala peepi ne mwena mutumba nenda, uvwa yeya ne nzubu wa madyotu a nshimentu.

Dyalumingu adyo, mwena nzubu wa buloba ne mukajenda ne baana benda bavwa mu disambila. Kadi bu bisongakaja, cimana cya nzubu wa mwena mutumba nenda awu e kupukila pa wabu, kunyanga bya mu nzubu, kusunsula ne malata avwa ku musaka!

Beena nzubu ewu bafuma mu disambila, kusanganabu kumbe lu kukaadi cimwangi. Nzubu wabu musunsuka yonsu ! Ke taatu mwena nzubu kuyila

mwena mutumba nenda bwa amusumbila anu malata, yeya mwina amona mwa kwenzulula musaka. Ekelekelee! Mukwetu kwenza anu bu mukatwa diiyi mu majinda! Uvwaye muyila kwandamuna ne : Cyena ne mfwalanga bwa kukusumbila malata to, kadi ndi ndongolola anu adi masunsuka awu, nkupingajilawo ku nzubu.

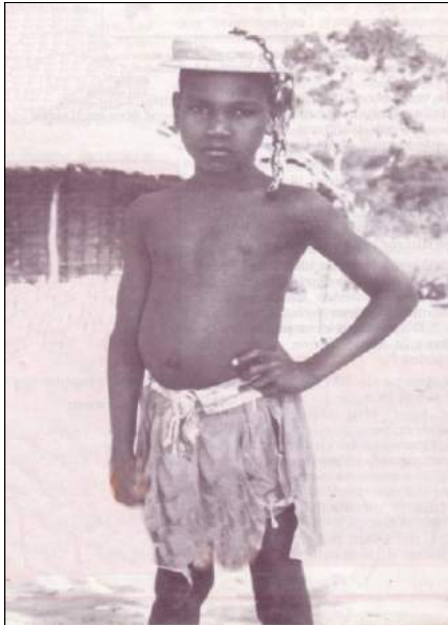
Taatu mwena nzubu wa buloba umvwa nanku, e kuya kufunda cilumbu ku tubadi, bwa Mbulamatadi mwina akosa nsambu ayo. Ke padiye webeja ne : babadi nanyi ambayi, dikafunda dyanyi edi didi mwa kumpisha cilema ku meesu a bantu anyi ? Andamunayikooku.

Kayuki ka kasaka

**Kakuyi dishintuluka dya muntu, mmunyi
mutwapeta ditunga dipyadipya ?**

Baana beetu babadi ba Munyaku, telejayi lukonku lwetu elu bimpa, nukeba mwa kulusulakaja bwa numvwa menemene cidi munda mwalu. Mu disulakaja dyenu adi nwavuluka se : twetu bonso tudi twakula bikole, twamba ne : mbimpe ditunga dyetu edi dishintuluka, dyumuka mwaba utudi naadi ewu, dilengela. Pa kwakula mushindu ewu, se tudi baswe kwamba ne : lwendu lwa ditunga dyetu ki ndwakana to; ndwa kukebela njila mupyamupya. Kadi mwina njila mupyamupya awu neamweka bishi, patwikala anu ne ngenyi yetu ya kala ? mMunyi mutwapanda njila mupyamupya wa kulonda ne ditunga, piikala bantu ba ngenyi mipyamipya, badi

mwa kumupanda kabayiku ? Kabidi netwenze cinyi bwa beena ngenyi mipyamipya biikala benda bavula ne beena ngenyi mikulukulu paabo bakepela amu kukepela mu ditunga ?

Kwetu kundela

**Lusumwinu lwa Maamu
ne nyama wa Nkima:
(*citupa cibidi*)**

Maamu mumana kutuuta dyakalenga ku dituwa nanku, kupwaye myaku ivwa Nkima mu-mwambila mwoyi, ya ne: Ndi «*Nyoka wa bulanda, nyoka wa bulela, kasu kukusuma, kasu kukudya, anu wewa nkayeba ke wadyenzela bibi*». Kutungunukaye anu ne mudi-mu wenda wa dituwa mishipa. Nkima penda mwikala umulamina mwana.

Kadi didipu edi, maamu kwambila bayenda ne: wewa wenji anu uya ku dilemba nyama, kuyi ukwata kantu! Wamba nanku, kumulondelaye muvwa dipetangana dyenda ne Nkima, e kusakidilaye diyi ne : ndi njinga bwa tuya neeba, wewa usokoma, bwa umona mwaba

utusombela tupeshilangana nenda mwana. Diiba adi, paavwaye bwa kumumpingajila, wewa umwasa nenda. Ke taatu kulaadika cingoma cisoma cimana.

Bucya, kumataye mu njila ne mwena kwenda, batangi-la ku maayi. Bafika, maamu utuuta anu cikashi, Nkima ewu pwaa! Maamu kumupesha mwana; kadi Nkima kumweka kayi ne disanka kwisu mwenda mwa cibidilu nansha. Ukavwa mumana kumona lungenyi lwa maamu ne bayenda; cikola kwangataye anu mwana bimpa e kuya.

Dituwa dijika, maamu kutuuta kabidi cikashi, pinapu bayenda penda mumana kusokoma ku mucu, mwindila Nkima. Uvwa mulongolola ne: padiye anu wolola byanza bwa kwaluja mwana, ndi mwasa ntenda dyakamwa mu cyadi! Nkima

ukaadiku mupangadika mwa kulekela cilela cyenda kampanda cibi, civwaye naaci pa mukalenga Mobutu nansha pa mukalenga Kabila ?

Tukwatayi ne : Mupandishi wa ditunga ki ngewu udi

anu ulabakana ku mishiku patupu nansha, apu ngewu udi upangadika ne mwoyi mujima bwa kulekela ne kulwisha ngenzeli yonso idi inyanga ditunga.

Kolayi !

Kadi ambayi, muntu kayi mushintuluka, mmunyi mwape-taye bukole bwa kushintulula maalu ne kushintulula ditunga ? To, awu bwa padiye kayi musuluka yeye mwina ku bibidilu ne ngenzeli yende ya kala, keena ne cipyacipya cidiye mwa kwambulwisha naaci ditunga, bwa kumonadi mwa kwasa lwendu lupalupya. Wa nanku, nansha twetu bamumvwa wakula penda bwa dishintuluka dya ditunga, katumuteleji nansha kakesa; apo tumutangila

bu muntu mulembakana anyi bu mulembakaji wa bakwabo, udi kayi umvwa bunene bwa myanda ya ditunga.

Kadi bwa maalu ne ditunga kushintuluka, bidi bikengela kupita bishi ?

Cya twetu kudyanjila kumanya pa mwanda wa dishintuluka dya ditunga ncyoci eci : Dishintuluka dya maalu ne dya ditunga ncipeta cya dishintuluka dya bantu. Mbweni kwamba ne : tudi mwa kupeta ditunga dilenga anu patwikala twetu balengeja ngenzeli yetu. Apu tudi mwa kutwadija kudyela nkonku bu eyi : Meeme ewu mvwa mpaana bintu mu cisalu ne lungenyi kaayi konsu eku ? Kadi leelu ndi mpaana ne lungenyi lupyalupya kaayi ? Ndi mu njila wa diibaka ditunga dipya-dipya anyi ?

Meeme ewu ndi mwena mudimu (munganga, mulongeshi, kaleleki, nansha muena mudimu wa bya-

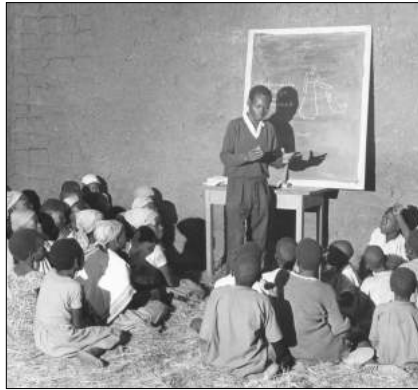

nza...), konsu eku civwa ngenza mudimu wanyi ne mwoyi mujima to ; nsombela mfika ku wowu anu diiba dipita. Cisombela nansha mfileeja ngenzeli wa disadila dya bantu to, anu dijinga dyanyi dya kupeta kantu ka kwela mu mpaya. Ndi mpumbisha diiba dindi muswe. Pa kwenza nenku, ndi panyi mu njila wa dishintulula dya ditunga anyi ?

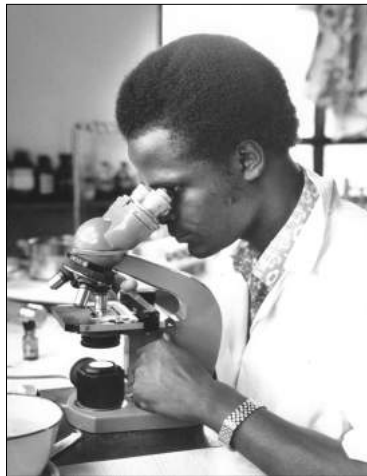
Vulukayi se tuvwa basanka bikole bwa dyumuka dya balombodi ba-

tuvwa naabo bidimu bishala, twamba ne : Mulopo wateleji masambila etu, bwalu twapeci bukallenga bupyabupya. Diiba edi bavule ba kutudi bavwa beela

mbila ne mikundu-lwila ne : Mpindyewu maalu adi ashintuluka mu Kongo, alengela cishiki ! Kabavwa bamba bibi to, bwalu dijinga adi ndyetu bonso.

Kadi « Palendukila, padi pashiila nseka ne makula » mpoopu apa : **Wewa, byangacila ku dituku diwelela mukundulwila adi, mu yeba midimu iwudi ukwata, ukaadi mumushaku cibi kaayi ciwuvwa wenza kala, ne mupingajapu cilenga cipyacipya kaayi cidi mwa kukuteeka mu mulongu wa bashintuludi ba maalu ?**

Ambaku, maalu neashintuluka bishi, pawikala wewa kuyi muswe kulekela ngenzeli yeba ya kala,

iwuvwa peebe munyanga naayi Kongo ayi ?

Ngenzeli mibi idi bu mputa wa lubangu

Ngenzeli nansha ngikadilu mibi, kwayo kufuminayo, mmifwanangana ne mputa wa lubangu. Yeye mumana kukubanga, badi bondopa bapanga ; kumana kumana anu ukutokola !

Tudi twangata cimfwanyi eci, cya mputa wa lubangu, bwa kuleja se : dishintuluka dya bantu ne dishintuluka dya ditunga, ki mbwalu butekete to, apu mmvita mikola. Twetu biina aba katwena ba « Kabwa leka bibola, bibola paabi kabikuleki » anyi ? Se nyewu tudi bajila nkala, eku tudya musoja ! Tudi eku tubenga bwivi ne nkosa mishiku, eku mu lungenyi tulukakaja mayela a kwibangana mu midimu yetu ne mu bisalu. Kanwambi ne : tudi twasa muntu cilumbu; cikole tudyebeyayi bonso se : nNganyi wetu